

REVISTA ECONOMICĂ.

Apare odată pe săptămână.

„Revista Economică” se publică din însărcinarea și cu ajutorul institutelor de credit:

„Albina”, „Ardeleana”, „Auraria”, „Beregsana”, „Berzovia”, „Bihoreana”, „Bistrițana”, „Bocșana”, „Brădetul”, „Cassa de păstrare”
Miercurea, „Cassa de păstrare” Seliște, „Chioreana”, „Cordiana”, „Corvineana”, „Crișana”, „Detunata”, „Doina”, „Economia”
Cohalm, „Economul”, „Făgețana”, „Fortuna”, „Furnica”, „Grănișterul”, „Hațegana”, „Hondoleana”, „Hunedoara”, „Iulia”, „Lăpovana”,
„Lugoșana”, „Luceafărul”, „Mercu”, „Mielul”, „Munteana”, „Mureșana”, „Mureșanul”, „Nădlăcana”, „Nera”, „Olteana”, „Oraviceana”,
„Patria”, „Plugarul”, „Poporul”, „Racoșana”, „Sătmăreana”, „Sebeșana”, „Selăgeana”, „Sentinelă”, „Silvania”, „Someșana”, „Steaua”,
„Timișana”, „Ulpiana”, „Unirea”, „Victoria”, „Vlădeasa”, „Zărândeana” și „Zlăgnea”.

Prețul de prenumărare :
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—.

DIRECTOR
Dr. CORNEL DIACONOVICH.

Taxa pentru inserțiuni :
de spațiul unui em² câte 10 fileri.

Anul VI.

Sibiu, 17 Septembrie 1904.

Nr. 38.

Criza.

— *Influența ei asupra afacerilor de depozite.* —

Imputinarea și scumpirea numerarului, care are să urmeze ca consecvență naturală crizei economice, provocată de seceta din vara trecută, — se va manifesta în viața Băncilor în primul rând în afacerile pasive și între aceste mai ales în ramul depozitelor.

Căci imputinându-se numerarul și secând sursele lui în urma reducerii vânzării produselor agricole, e prea natural că agricultorul nu numai că va pute face mai puține economii nouă și va avea mai puțini bani de plasat, ba în multe cazuri va trebui să se folosească de economiile făcute în anii premergători și le va ridica pentru acoperirea trebuințelor sale curente; iar de altă parte scumpindu-se numerarul, deponenții vor avea ocaziune a plasa capitalurile lor în altă parte cu interese mai mari decât cele acordate de bancă și vor începe a-și ridica depunerile și în scopul realizării unui profit mai mare.

De aici rezultă, că Băncile în timp apropiat nu vor pute conta la o creștere mai însemnată a depozitelor ce le administrează, ci din contră vor trebui să se prepare pentru eventualitatea unor ridicări mai mari, și în urma acestora au să se aștepte la o reducere mai însemnată a depozitelor existente.

Nu ținem situațiunea atât de gravă, ca să presupunem chiar o ridicare în masă a depozitelor, pentru-că lipsurile ce le avem în vedere, nu se vor manifesta deodată, ci numai cu încetul în decursul lunilor viitoare când proviziunile existente vor începe a se găta, ceea-ce la o parte a clientelei se va întâmpla mai curând iar la cealaltă mai târziu. Scăderea depozitelor se va manifesta prin urmare numai treptat și nu în condițiuni atât

de critice ca să aducă singuraticile Bănci în perplexități neașteptate.

Cu toate aceste va fi bine dacă instituturile noastre financiare se vor pregăti de acum pentru eventualitatea și timpul încordării semnalate a relațiilor, și vor lua toate măsurile de precauțiune pentru asigurarea solvabilității lor. Căci dacă li-s'ar întâmpla să nu poată corespunde cu toată promptitudinea cererii deponenților lor, un asemenea caz, care și în timpuri normale poate periclita existența unui institut de altminterlea bine consolidat, — ar pute fi împreunat cu consecvențe preste măsură grave.

Lipsa și scumpirea numerarului în sine vor deștepta deja înclinațiunea pentru ridicarea depozitelor, și dacă la aceste motive se va mai atașa și simțământul nesiguranței, deponenții nu se vor mai lăsa influențați de alte considerațiuni, ei vor alerga în număr mare la ghișeurile băncii și vor cere restituirea depozitelor.

Prima măsură de precauțiune și totodată cea mai eficace, va fi — fără a considera și la acest loc rezerva ce vor trebui să-și impună băncile în afacerile lor active, — crearea și augmentarea în măsură suficientă a rezervelor de efecte.

Sunt ani de zile de când toate organele consultative ale organizațiunii noastre financiare: Conferințele Directorilor de bancă, Delegațiunea Băncilor și revista noastră, insistă neîntrerupt pentru crearea acestei garanții principale a viitorului institutelor noastre financiare, și am arătat la locul și timpul seu, că aceste stăruințe nu au rămas fără rezultat. Cu toate aceste un număr considerabil al Băncilor noastre s'a arătat cu totul inaccesibil pentru aceste sfaturi și continuând a trăi mai departe de aji pe mâne, a rămas cu totul fără o rezervă de efecte ușor realizabile,

cu ajutorul căreia să-și poată procura în momentul necesității sumele trebuincioase pentru satisfacerea cererii clientelei lor.

Aceste institute în mare parte vor avea să plătească acum destul de scump indiferențismul ce l-au arătat față cu lucrarea de consolidare inaugurată prin Conferențele Băncilor. Însă cu pricepere și bunăvoință se vor mai pute preveni chiar și acum multe rele, dacă singuraticile institute își vor da cel puțin de aici înainte silința să suplinească întrelăsarile din trecut. Căci dacă nu vor rîvni la multe afaceri noue și la profit și dividende mari, vor mai pute aduna rezerve destul de considerabile și în cele mai multe cazuri suficiente pentru a se pute conforma obligămintelor lor.

O măsură des întrebuintată în timpul împrumutării și scumpirii numerarului, este *urcarea intereselor după depozite* în scopul de a preveni ridicarea depozitelor cu intențiune speculativă, anume pentru plasare mai rentabilă în altă parte. Această măsură însă noi la nici un caz nu o am pute recomanda Băncilor noastre, pentru-că la institutele românesci ridicările speculative în proporție cu cele ce se vor face pentru scopuri consumtive, anume pentru acoperirea trebuințelor de traiu, apoi și cu cele menite pentru investițiuni, vor fi relativ disparente, și astfel prin conservarea lor situațiunea nu s'ar schimba în mod mai simțitor. De altă parte însă avem să ținem cont și de faptul, că interesele după depozite la majoritatea Băncilor au fost și pîn'acum prea mari și urcarea lor din nou, ne-ar duce tot mai departe de scopul impus prin interesele economice generale ale poporului nostru, anume de reducerea etalonului pentru ieftinirea împrumuturilor. Considerată din punct de vedere mai înalt, o asemenea măsură de precauțiune ne-ar aduce prin urmare mai multă pagubă decât câștig.

Un alt remediu al procurării mijloacelor bănesci pentru eventualitatea ridicării mai mari a depozitelor, va pute fi pînă la un anumit punct și sub anumite condițiuni, și *reescomptul*, care însă, mai ales în timpuri critice, trebuie bine cumpănit, ca nu cum-va, prin o întrebuintare irațională și ușuratică să agraveze numai situațiunea dificilă în care ne aflăm.

Această chestiune reclamă prin urmare o studiere serioasă a tuturor împrejurărilor ce le atinge.

Congresul internațional al societăților cooperative în Budapesta.

În zilele din 6—8 Septembrie s'a ținut în Budapesta al VI-lea congres internațional al asociațiilor, la care au participat nu numai reprezentanți din aproape toate statele europene, ci și din celelalte continente: America, Asia și Australia. Guvernul ungar a fost reprezentat prin: ministrul president, ministrul de justiție și un reprezentant al ministrului de agricultură. Asemenea au urmărit cu interes lucrările acestui congres și alți factori ai vieții publice ungare, participând la ședințe cam 250 de persoane.

Congresul cooperativelor a fost deschis de contele Alexandru Károlyi în calitate de president al congresului, distincțiune care a binemeritat-o pentru ostenelele puse în serviciul cauzei, dela introducerea asociațiilor în Ungaria, adevă de mai mult ca 2 decenii. Densul constată în cuvântul de deschidere că ideea asociațiilor a întâmpinat bună primire peste tot locul, unde a fost înțeleasă. Rēul cel mai mare de care suferă viața noastră economică este *usurăria*, și în această privință nu încapă îndoială, că cooperativele pot produce rezultate satisfăcătoare. Pentru întemeierea de asociațiuni este binefăcătoare înclinarea oamenilor spre asociare, la care contribuie mult simțământul patriotic al diferitelor națiuni din Orient. Imprejurarea că nu exista o clasă de mijloc, și distanța mare socială dela conducători pînă la popor formează deosebirea mare între Orient și Occident.

Spiritul de asociare va face progres rapid, când masele poporului vor înțelege, că asociațiunile sunt menite a le apăra interesele și a-le scuti de exploatare în fața tendinței, care voesce să înlocuiască dreptul celui mai tare de odinioară cu *domnia violenței*, cangrena vieții noastre economice moderne. Probabil că va mai trece timp, pînă când va prinde rădăcini pe lângă altruism și simțul de dreptate, una din cele mai frumoase virtuți, fără de care cel debil tot debil ar fi, și spiritul de administrare independentă și libertate ar rămână vecinic ilusoriu.

În cele mai multe părți ale țerii noastre se află persoane capabile a conduce o astfel de asociațiune, tot asemenea și pentru organizarea de reuniuni cercuale centrale dependente de centrala țerii. Mai rău stăm în acele părți, unde nu este cine se administreze o astfel de asociațiune; un progres pe terenul cooperativelor, numai atunci am pute remarcă, când am vedé și acolo asociațiuni. În ținuturile acestea n'ar trebui întemeiate multe asociațiuni de odată, ci rēnd pe rēnd, după cum crește numărul persoanelor instruate, care să învețe pe membri conducerea asociațiunii în anii primi. În scopul acesta s'ar pute fixa în statute, că presidiul pentru cei d'ântăiu 10—15 ani se reservează oamenilor de încredere sau vr'unui funcționar al centralei.

Mai întăiu ar fi de lipsă a înființa *asociațiuni de credit* în acele comune, unde cămătăria e pe cale a ruina pe locuitori, în scopul convertirii datorilor scumpe ale locuitorilor. Pentru a câștiga populațiunea pentru ideea asociațiilor și, pînă când membrii nu-și pot înșiși administra însoțirea, risicul ar trebui redus după posibilitate, în tot cazul trebuie evitată *responsabilitatea nelimitată*.

În planul al doilea vin *asociațiunile de consum*, pentru-că de multe-ori în localul sfērnarului are rădăcini

usurăria; de asemenea sunt recomandabile însoțirile de consum pentru a face concurență comerțului necinstit și a deștepta în popor spiritul pentru negoț, de care se simte atât de lipsă.

Urmează apoi *însoțirile de vânzare* și pe treapta cea mai înaltă a creațiilor pentru îmbunătățirea situației materiale a claselor mai sărace *asociațiunile de producțiune*.

Asociațiunea este unul din cele mai acomodate mijloace pentru a duce omenimea pe calea progresului; ea întărește democrația, procurându-i mijloacele necesare pentru a face pe cetățeni independenți. Acest scop adecă înființarea de asociațiuni se poate realiza numai prin centrale bine organizate, cari stau la înălțimea chemării lor.

Pentru ajungerea rezultatelor dorite nu sunt de lipsă dispozițiuni aspre și sistematice, ci bărbați pricepți și zeloși, apostoli ai cauzei.

Pentru a da directive și a sprijini lucrarea însoțirilor, să se creeze centrale în toate părțile, cari să controleze și să conducă asociațiunile, iar centralele să formeze o reuniune constatătoare din delegați din sinul lor și ai asociațiilor mari.

Spiritul de asociare caută să asigureze calea progresului, el caută să delature pe cât se poate contrastele dintre capitalism și socialism, și să aducă pacea socială.

După acest instructiv cuvânt de deschidere viu aplaudat, a urmat disertațiunea secretarului general al reuniunii societăților cooperative elvețiene Dr. Hans Müller despre: *„Intemeierea și activitatea asociațiilor de consum între populațiunea rurală și semirurală.*

În legătură cu această disertațiune membrul Dr. L. Dömötör a propus să se enunțe:

1. că pentru societățile cooperative este foarte avantajos a se organiza în reuniuni, iar acestea constituite într-o reuniune centrală pot apăra cu mai mult efect interesele asociațiilor.

2. Legislativele să evite cu scrupulositate introducerea de restricțiuni, cari fără a servi unui interes mai înalt de stat, restrâng activitatea liberă a asociațiilor. Deși d. e. formațiunea cea mai perfectă a asociațiilor de consum este aceea, la care articolele de consum se vând numai membrilor, între împrejurări extraordinare însă *observarea strictă a acestui principiu este imposibilă*. Deci să se lase membrilor dreptul de a fixa în statute granițele, până unde să se extindă activitatea asociațiunii.

Această propunere după o desbatere mai îndelungată a fost primită cu mare majoritate.

Asemenea s'a primit în ședința următoare un amendament al comisiunii centrale de cuprinsul următor:

„Congresul al VI al alianței societăților cooperative internaționale declară prin aceasta, că nu află admisibil, ca asociațiunile să fie supuse în afacerile judecătorești la diferite foruri, ci — din contră — interesul asociațiilor pretinde, ca ele să fie supuse unei singure judecătorești, competentă în cauză, cum este în Anglia „Registrar of Friendly Societies“, pentru a se putea aplica legea cu deplină cunoștință de cauză și în mod uniform; mai departe că revisiunea asociațiilor să se încredințeze în prima linie aceluiași asociațiuni, respective unei corporațiuni aleasă de ele, sau cel puțin unui for cu calificatiune specială, *în nici un caz însă nu autorităților, cari stau departe de mișcarea asociațiilor*, cum sunt *camerile de comerț*, ale căror interese ar pute să vină în contradicere cu interesele asociațiilor; în fine că deși în general

se recomandă a restringe vânzarea mărfurilor numai la membri, estinderea asociațiunii și mai ales interesele claselor mai sărace, cari mai mult au lipsă de asociațiune, reclamă, *a nu se opri asociațiilor de consum vânzarea de mărfuri la nemembri*, ca cu chipul acesta să se facă posibil și celor mai săraci a-și aduna cuota necesară pentru a deveni membri ai asociațiunii“.

În aceeași ședință presidentul secțiunii franceze contele Rocquigny a ținut o disertație despre tema: *„Datoria statului față de asociațiune; să o subvenționeze sau nu, și dacă da, în ce chip“*, și la fine a propus ca congresul să enunțe:

1. că asociațiunea basa însemnătății sale sociale are dreptul a conta la o ținută binevoitoare din partea autorităților publice și

2. că în diferitele țări, în cari pentru dezvoltarea asociațiilor se crede indispensabil sprijinul statului în formă de subvențiune sau anticipațiuni, această subvențiune este a se considera numai ca ajutor trecător, care nu e permis a influența asupra administrațiunii independente a asociațiunii;

dar peste aceste propuneri, ivindu-se diferite păreri contrare, s'a trecut la ordinea zilei, fără votare; ceea-ce însemnează că congresul s'a declarat contra subvențiilor de stat. —n.

Prețuirea obiectelor la inventar.

În privința taxării părților de avere active și pasive la inventar și bilanț, § 28 al L. C. ung. prescrie următoarele: „la facerea inventarului și a bilanțului părțile de avere și pretensiunile sunt a se trece cu valoarea, ce o au, când se ia inventarul“. De aci ar urma, că dacă inventarul nu se face îndată la termenul de încheiere, ceea ce într'un negoț mai mare nici nu este posibil, atunci părțile de avere au să se treacă în inventar cu valoarea, ce o au la data inventării. Astfel un bilanț încheiat per 31 Decembre al unui an, ar putea conține părțile de avere active și pasive taxate — prin alegerea timpului — după cel mai convenabil preț dela o dată de mai înainte sau după termenul de încheiere.

Dar aceasta n'a putut fi intențiunea legislatorului la facerea legii comerciale, ci formularea aceasta necleară a textului este a se atribui numai unei stilisări greșite; ceea ce reiese clar din § 199, care tratează în special despre facerea inventarului la societățile pe acțiuni. Acest § dispune în p. 1 că „averea societății are să se treacă în bilanț cu valoarea, care corespunde valorii singuraticelor obiecte în *ziua ultimă* a anului de afaceri și în p. 2.: „hârțiile de valoare cari au curs, pot fi trecute în bilanț cel mult cu valoarea după cursul *din ziua ultimă* a anului de gestiune“.

Dar precum este adevărat, că acest § prin dispozițiile sale lămurite împedecă abuzul, ce s'ar putea comite prin taxarea părților de avere și datorie cu un preț mai favorabil pentru întreprinzător și deci împedecă compunerea unui bilanț nereal, tot așa sub influința acestui §. se poate întâmpla ca să fie trecute în bilanț active, cari mai târziu nu mai represintă nici o valoare, sau să nu fie considerate perderi ivite după încheierea bilanțului.

Întrebarea dacă astfel de reduceri din valoarea activelor sau perderi însemnate — ivite în timpul dela data compunerii bilanțului până la prezentarea aceleia adunării generale spre aprobare — au o influință

asupra bilanțului încheiat în regulă, trebuie în principiu negativ răspunsă. Bilanțul are să dea o iconă despre starea averii la ziua încheierii. Efectul întâmplărilor anului următor are să le oglindeze bilanțul aceluiași an

Cu toate acestea despre o afacere solidă se presupune, că având proprietarii cunoștință de pierderile însemnate ivite după încheierea bilanțului vor renunța la împărțirea profitului curat cu totul sau în parte, trecându-l în cont nou, cu destinațiunea de a-l folosi pentru acoperirea pierderilor.

Sunt însă admise de lege și alte cautele, pentru-ca între împrejurări normale să fie cu atât mai solid bilanțul; d. e. hârtiile de valoare se pot trece în bilanț cu prețul de cumpărare, dacă acesta este mai mic decât cursul din ziua încheierii, sau se pot trece cu valoarea care corespunde cursului din ziua pentru care se încheie bilanțul, iar diferența între prețul de cumpărare și valoarea după cursul dela încheiere să se treacă în pasive ca o poziție separată sub numele „Diferență de curs“.

Valoarea actuală a obiectelor din bilanț diferă după categoria lor. Deosebim obiecte cari servesc scopurile unei economii prin *posibilitatea de ale înstrăina* (vinde) și obiecte, cari se întrebunțază în economie. Cele d'întâi sunt capitalul de virement, precum: materii brute, semifabricatele și fabricatele, pe scurt depositul de mărfuri; celelalte sunt capitalul de plasare precum: fabricile, magazinele, mașinile, uneltele etc.

La fixarea valorii, nu poate servi de basă valoarea de schimb sau de întrebunțare a obiectelor numai în raport cu proprietarul actual, *nici* valoarea lor de schimb sau de întrebunțare *generală*, adică valoarea unui obiect fără considerare la întreprinderea, căreia aparține și fără considerare la întrebunțarea pentru care este destinat, ci *valoarea de afacere* (Geschäftswert), adică valoarea ce o are un obiect pentru că aparține unei anumite afaceri. Dar nu se poate lua valoarea ce o are un obiect numai pentru *proprietarul* întreprinderii, ci aceea valoare de schimb sau întrebunțare, ce ar avea-o obiectul și atunci când afacerea ar purta-o altcineva în locul actualului proprietar. Normativă este așa dar valoarea, ce o au obiectele de avere ca părți ale unei afaceri, care se continuă, cu alte cuvinte: ca basă servesc valoarea de schimb și întrebunțare, care o au obiectele pentru *ori-ce proprietar* al unei afaceri de aceeași natură.

(După H. Rehm, Die Bilanzen der Actiengesellschaften etc. de —n.)

REVISTA FINANCIARĂ.

Situațiunea.

Sibiu, 16 Septembrie 1904.

Etalonul pe *piața internă* a rămas în săptămâna aceasta aproape staționar. Discontul privat, care scăduse înainte cu câteva zile până la $3\frac{1}{8}\%$, a ajuns iarăși egal cu rata băncii, adică la $3\frac{1}{2}\%$; cambiile de portfel însă se escomptează numai dela 4% în sus. De o urcare mai însemnată a discontului nu poate fi vorba, până când banca de emisiune este capabilă a satisface ori-ce cerere, dispunând și acum de o rezervă de bilete scutite de contribuțiune de K 233 milioane (cu K 39 milioane mai mult decât în săptămâna precedentă).

Pe *piața internațională* domnesce aceiași abundență de numărare. De mult n'au ajuns institutele centrale așa de aprovizionate în campania de toamnă. La *banca Englierei* raportul între rezervă și obligă-

mente face $57\frac{1}{8}\%$ procente, față de $51\frac{1}{8}\%$ procente în anul trecut, și $53\frac{7}{8}\%$, respective $52\frac{3}{4}\%$ în anii 1902 respective 1901. În 1903 pe acest timp banca Englierei urcase etalonul la 4% , dar în anul curent după toate semnele etalonul de 3% rămâne deocamdată neschimbat, și poate nici nu va fi urcat de loc. La acest prognostic ne îndreptătesc mai ales împrejurarea, că situațiunea financiară în America este foarte liniștită și multămitoare; iar cauza principală a stagnațiunei afacerilor în America este alegerea presidențului Statelor Unite fixată pe 4 Novembre, care predominază ori-ce întreprindere.

În *Berlin* s'a urcat în cursul săptămânei discontul privat la $2\frac{7}{8}\%$ pentru a scăde iarăși la 2% . În *Paris* a produs la început neliniște aducerea în piață a unui nou împrumut rusesc de 100 milioane franci; mai târziu însă — după ce s'a vădit că împrumutul se folosește pentru răscumpărarea cupoanelor —, piața Parisului și-a recăștigat liniștea veche; în prezent această piață înnoată în abundență de numărare, discontul privat e $1\frac{1}{8}\%$.

—n.

SOCIETĂȚI FINANCIARE ȘI COMERCIALE.

Pentru combaterea mizeriei din acest an „Silvania“ institut de credit și economii în Șimleu, a adresat către bărbații de încredere și agenții institutului următoarea circulară de mare interes pentru popor, care o dăm în întregime:

„Seceta din această vară, în mare parte a ținutului preste care să extinde activitatea noastră, nimicind recolta de cucuruz și de nutreț pentru vite, economii cari formează partea preponderantă a clientelei noastre, stau față de o crasă economică, prin care pentru iarna ce se apropie, în lipsa de mijloace de traiu, ei înșiși sunt amenințați de mai mare pericol și se află în critica stare, că neavând nutreț de ajuns, să-și prăpădească pentru nimica vitele, acest factor principal pentru susținerea și conducerea rațională a economiei.

Direcțiunea institutului nostru, în interesarea sa viuă pentru toate momentele ce influențază starea clientelei, în ședința sa plenară, ținută la 25 Aug. a. c. ocupându-se de situația penibilă amintită a economilor clienți, a decis că:

- în toți ramii operațiunilor sale va continua moderarea intereselor după credite;
- la cereri din partea celor interesați, începând dela 1-a Novembre a. c., dacă pretensiunea este deplin asigurată, până la seceratul din anul viitor, va acorda respiriu de plătire din capital;
- cu căldură va sprijini toate întreprinderile, în special tovărășiile fie și ocașionale, cu scop să procure mijloacele pentru molcomirea lipsei de cucuruz și de nutreț. Însă nu pot conta la spriginul nostru întreprinderile și tovărășiile cu scop speculativ, cari ar ținti a exploata starea critică a economilor;
- este cunoscut, că și până acum, în economii organizate, lipsa de nutreț, cu bun succes să acoperea cu nutreț pregătit din paie tocate (tăiate). Economii nostri mici, încă sunt avisați, că în lipsă de nutreț natural și artificial (fân, trifoiu, frunzar etc.) să stărue a se ajuta cu nutreț pregătit din paie și tului de cucuruz tăiați cu mașina, făcută anume spre acest scop, cu așa numitele „*tăietoare de paie*“ (szecskavágó).

Direcțiunea institutului „Silvania“ a dispus să se întrevină la marile fabrici de mașini agricole, a procura în număr mai mare tăietoare de paie pentru clienții

săi economi. Avem deja oferte dela fabrici, cari la comande mai mari, 20—50 de tăietoare, sunt aplicate a face însemnate reduceri din prețurile notate în buletinele lor de preț-curent.

Aceasta reducere în preț se poate obține așa, că institutul plătește acum prețul, iar economii, pe lângă interese minimale, îl vor replăti institutului în 3—5 ani.

Ar fi de dorit, ca în special economii mici, profitând de aceasta ocaziune binevenită, eventual mai mulți în tovărășie, să-și procure tăietoare de paie, aceasta mașină indispensabilă în fie-care economie, pe lângă întrebuințarea căreia, în timp normal, încă se pot face mari cruțări în nutreț.

Conform buletinelor de preț-curent ale fabricilor de mașini agricole, prețul unei tăietoare cu mâna (pentru 10—25 vite) este K 60—160, iar prețul unei tăietoare mai mare, dela K 160—350.

Din aceste prețuri se vor subtrage reducerile puse în prospect — cam 20%.

D-voastră, dlor bărbați de încredere și agenți, împărtășind acestea clienților noștri economi, relativ la punctul c) subversând necesitatea, în timp potrivit, veți binevoi a ne face propuneri concrete, iar relativ la punctul d) până la 1 Octombrie veți binevoi a ne prezenta un prospect asupra acelor economi, cari vor a-și procura tăietoare de paie. Din acest prospect, pe baza celor notate mai sus, se înseamnă calitatea mașinei, ce respectivii economi doresc a procura, precum și starea materială a acelor. Măsura reducerii din prețul tăietoarelor se va stabili și se va face cunoscut, după-ce vom fixa numărul tăietoarelor comandate*.

AGRICULTURA.

Situațiunea agricolă.

Recolta universală. Pe cum am arătat și în Nr. trecut al revistei, ministrul de agricultură ungar a publicat o evaluare asupra rezultatelor recoltei din întreaga lume. Scopul este, ca din o grupare a acelor state, cari pot spera să aibă export și a acelor cari sunt avisate la import să se ofere un tablou al raporturilor reciproce de ofert și cerere. — Observându-se timpul din luna Aprilie începând s'a constatat, că indeosebi în partea estică a continentului timpul, care de altă dată era domol și variabil, în anul acesta a fost eminentement secetos. Luna Maiu încă a fost foarte caldă și constant uscată. Precipitațiunile atmosferice (ploile), cari ici colea s'au ivit în luna aceasta au fost de natură mai mult locală. Mai sêracă de ploi a fost luna Iulie, în care numai marginea vestică a Austro-Ungariei, a avut să înregistreze ploi mai mari. Dar și acestea au avut un caracter mai mult furtunos. Dela începutul lui Iulie atât temperatura cât și seceta dominantă au crescut bătător la ochi. În acest interval nu au fost absolut de loc ploi fecunde cari să se extindă peste regiuni mai mari decât numai în Rusia. Pe când în felul acesta producțiunea în Europa s'a nimerit nefavorabilă, Asia, care în anii din urmă a suferit de foamete, notează anul acesta o recoltă bună. Australia încă a avut timp favorabil. Argentina a simțit puțin răceala, din contră Statele-unite s'au plâns de frig și secetă. În consecuență cu acest timp recolta de grâu a Europei din anul acesta nu a satisfăcut speranțelor din primăvară. Exprimat în procente se poate zice, că rezultatul recoltei din anul acesta pentru Europa se prezintă astfel: la grâu cu 12%, la porumb cu 45% și la cartofi cu 20—25% un re-

sultat mai inferior decât media constatată de comun. Cu privire la fructele de săpat și la soiurile de nutrețuri au suferit mai mult: Ungaria, România, în parte Austria și Germania de sud, cum și Serbia. Statele-unite ale Americii de nord au suferit în recolta grâului față de anul precedent o scădere de 5 până în 10 procente, s'au despăgubit însă prin o recoltă abundentă de porumb și nutrețuri. Recolta din anul acesta din Kanada încă este mai bună decât mijlocie. Argentina a avut recoltă bună, tot așa și Australia, India se bucură anul acesta de un rezultat deosebit de bun în recoltă. Producțiunea regiunilor africane este anul acesta mijlocie. #

Reuniunea de agricultură regnicolară și lipsa de nutreț. Comitetul acestei reuniuni a ținut la 27 Aug. a. c. o ședință extraordinară sub presiunea contelui Aurel Desseffy. Unicul obiect al acestei ședințe a fost desbatere asupra situațiunii critice în care au ajuns agricultorii din cauza lipsei de nutreț pentru vite și în unele regiuni și din lipsa de bucate. Favorurile de transport pe liniile ferate, comitetul reuniunii nu le găsește îndestulătoare; în Austria favorurile de transport sunt mult mai favorabile.

După desbatere mai îndelungată s'au adus următoarele decisiuni:

1. În vederea situațiunii critice cauzată de seceta din anul curent se impune de urgență o conlucrare a regimului și a societății pentru preîntâmpinarea rezelor amenințătoare.

2. Să se formeze în toate comitatele țării — câte un comitet din membrii ai organelor administrative și din membrii societății, care să sprijinească guvernul în acțiunea sa.

3. Pentru sprijinirea guvernului trebuie să se formeze din sinul reuniunii de agricultură regnicolară un comitet central permanent.

4. Toate reuniunile agricole din țară să fie provocate a participa la acțiunea de ajutorare.

5. Comitetul central trebuie că țină neîntrerupt în curent pe economii din țară asupra provisiunilor de nutreț și a modalităților de a și-le procura.

6. Nutrețurile aduse din străinătate, înainte de a fi date spre întrebuințare, trebuie supuse unei cercetări serioase.

7. Se vor ține în evidență nutrețurile ce stau la dispoziție; pentru mașinile cari servesc la pregătirea nutrețului se va da concesiune de liber transport.

8. Favorul de transport pentru nutrețuri trebuie să devină mai mare, și comitetul central va avé să facă guvernului propuneri în această privință, în deosebi ca să poată beneficia de favoruri și transporturile sub 10,000 kgr.

9. Pentru-ca fabricile de spirt agricole să poată contribui și ele, la micșorarea lipsei de nutreț, limitarea, că agricultorii să poată prelucra numai produse proprii, să fie revocată pentru anul 1904/5.

10. Ministrul de finanțe să fie recercat a concede ca fabricile de spirt agricole să vindă provisiunile lor de cartofi pentru hrana oamenilor, iar completarea contingentului lor să o facă prin arderea altor materii ce conțin scrobeală sau zahăr.

11. Regimul să fie recercat a se îngriji de timpuriu de sumele extraordinare de bani necesare în urma lipsei ce ne-a ajuns.

12. Ministerul de agricultură trebuie să procure date exacte despre situațiunea nutrețului în Austria și aceste să le facă cunoscut agriculturilor.

13. Agricultorii trebuie făcuți atenți, că e consult să nu vindă sămînța necesară pentru sămînăturile de toamnă, pentru-că după-ce vor da ploile să poată începe imediat cu sămînatul.

14. Lucrările ce au să se facă din împrumuturile pentru investiuni să se facă în măsură mai mare, și nu prin întreprindători, ci în regie proprie a statului prin întreprindători nemijlociți.

15. Agendele comitetului central, pentru ca să se poată executa urgent, au să se facă presidial avînd să fie prezentate ulterior comitetului de direcțiune.

In fine s'a ales comitetul central. +

*

Contra lipsei de nutreț. *Eftinirea sării pentru vite.* Foaia oficială publică legea despre vîndarea sării mai eftine pentru vite cum și ordinațiunea de executare referitoare la această lege dată de ministrul de finanțe. Cea mai de căpetenie dispoziție a acestei legi este că prețul sării pentru vite a fost redus dela *zece la șase* coroane pro maje metrică. Efectele acestei ordinațiuni pentru cultura vitelor din patria noastră vor fi de însemnătate deosebită în dificilele situații pentru împrerările în cari se găsește actualmente nutrețul. Ordinațiunea ministerială însă eftinesce numai prețul sărei ci înlesnesce chiar și vîndarea ei astfel, că ori-cine care se adresează în această cauză direcțiunii financiare competente, poate să vindă sare în local de prăvălie deschis. Dela un termin, care se va fixa mai târziu, începînd se vor pune în circulație și brichete de sare pentru lins de câte 5, 10 și 15 kilograme.

Alte mijloace paliative. După cum anunță foile din Budapesta guvernul țării se ocupă deja de mai de mult cu pregătirea *măsurilor cari sunt potrivite* a întimpina relele ce pot resulta din lipsa nutrețului.

Aceste măsuri, a căror natură esclude o publicare prematură în interesul cauzei însăși, se extind asupra întregului teritor al situațiunei de pericol. Se spune că în prima jumătate din luna curentă consiliul ministerial se va ocupa în modul cel mai minuțios cu măsurile ce sunt de luat. Se vor stabili detaiat modalitățile și mijloacele acțiunei de salvare cu scop ca în marginile posibilității să se poată preîntimpina la timp mizeria ce amenință. Guvernul ungar după cum raportează „*Neue Freie Presse*“ a cumpărat imediat înainte și după publicarea opririi exportului de nutreț în piața din Viena mari cantități de *fên acru*. De atunci s'a continuat cu aceste cumpărări dar nu numai în piața din Viena dar s'au făcut cumpărări și direct din diferite stațiuni ale Salzburgului și din Austria de sus și anume de *fên dulce*. Prețul care se plătesce mijlocitorilor variază între 4 K și 4 K 50 per 50 klgr. Ca adresați pentru toate aceste comande figurează organele administrative ungare (pretori etc.) Aceștia apoi au să facă distribuirea fênului pe la singuraticii economi în suferință.

Aceștia primesc fênul pe credit, adecă în formă de împrumut fără interese, replătibil în 5 până 10 ani. Aceste comande de fên, cari se evaluează până acum deja la 1500 vagoane, constituie o parte din acțiunea extinsă de salvare. #

ÎNVEȚĂMÎNT.

Raportul anual al V-lea al școlaei de comerț gremiale din Sibiu (școala elevilor de comerț) cum și a cursului special de contorie și a cursului de comerț pentru femei în legătură cu numita școală pe an.

școl. 1903/4. Acest raport conține: 1. Cuvîntare rostită de Dr. H. Connert la 16 Octobree 1903 în ocazia aniversării de 100 ani dela nascerea lui Francisc Deak; 2. Raportul comisiunii școlare; 3. Sciri școlare de directorul Martin Schuster.

Din raportul comisiunii școlare se vede, că școala pentru elevii de comerț și cursul de contorie au necesitat în an. școl. 1903/4 o sumă de *K 6345*—, care a fost acoperită din didactru și din ajutoare dela instituttele de credit din Sibiu, între cari și dela „*Albina*“. Cursul de comerț pentru femei a necesitat suma de *K 2811*— acoperită din didactru și din ajutorul dat de camera de comerț și industrie din Brașov.

Din raportul asupra scirilor școlare comunicăm următoarele:

I. Împărțirea școlaei, din care se vede, că

1. *Școala pentru elevii de comerț* constă din 3 clase. De clasa așa numită pregătitoare nu a fost trebuință nici în an. școl. trecut, deoarece-ce cei mai mulți elevi ce se prezintă la înscriere au absolvit câte 3 clase ale unei școlae medie (gimnasiu și școală reală) sau a unei școlae civile, așa că au putut fi primiți în clasa II. Din 55 elevi prezentați la înscriere 24 au fost primiți în cl. I și 31 în cl. II. Fiind-că cei primiți în cl. I au dat numărul de 47, dela 1 Ianuarie 1904 clasa II a fost împărțită în două despărțăminte, II a și II b.

2. *Cursul special de contorie*, care are de scop cualificarea mai departe a absolvenților școlaei de comerț, respective cultivarea comisilor, cari nu au putut frecuenta această școală.

3. *Cursul de comerț pentru femei.*

II. Corpul învățătoresc a constat la școala pentru elevii de comerț din 5 persoane, la cursul de contorie din 2 persoane și la cursul de comerț pentru femei din 5 persoane.

III. Planul de învățămînt.

1. *In cl. I pentru elevii de comerț* s'a propus: limba maghiară, limba germană, aritmetica comercială și lucrări de contorie în câte 2 ore pe săptămână; geografia și caligrafia în câte o oră pe săptămână (în total 8 ore pe sept.).

In cl. II. s'a propus l. maghiară, aritmetica comercială și lucrări de contorie și contabilitatea în câte 2 ore pe săptămână; l. germană, geografia și caligrafia în câte 1 oră pe săptămână (în total 9 ore pe sept.).

In cl. III. s'a propus: l. maghiară, aritmetica comercială și lucrări de contorie, contabilitatea dublă, despre cambii și corespondența comercială în câte 2 ore pe săptămână; l. germană 1 oră pe săptămână (în total 9 ore pe sept.).

2. *In cursul de specialitate pentru contorie* s'a propus în mod practic: contoria, aritmetica și corespondența comercială într'un contoar de model. (6 ore pe sept.).

3. *Cursul de comerț pentru femei.* S'a propus: aritmetica comercială, contabilitatea simplă și dublă și stenografia în câte 3 ore pe săptămână; geografia comercială și scrisul cu mașina câte 2 ore; merceologia și cunoștințe despre cambii, lucrări de contorie, corespondența comercială și caligrafia câte 1 oră. (în total 21 ore pe săptămână).

IV. Elevii și elevele.

1. *Anul școlar* al școlaei pentru elevii de comerț și al cursului de contorie s'a început la 3 Sept.

1903 și s'a încheiat prin examen public la 26 Iunie 1904. Anul școl. al cursului de comerț pentru femei s'a început tot la 3 Sept. 1903 și s'a încheiat prin examen public la 28 Iunie 1904.

2. *Primirea.* Inscierea la școala pentru elevii de comerț, la cursul de contabilitate și la cursul de comerț pentru femei s'au început la 1 Sept. 1903 și s'au încheiat la 8 Sept. 1903.

3. *Didactrul.* In clasa I a școlii pentru elevii de comerț plătesc fie-care elev K 32.—, în cl. II. și III câte K 48.— la an. Eliberări de didactru nu s'au putut face, pentru-că școala se susține aproape numai din didactre.

In cursul de contabilitate A. nu s'a primit didactru, pentru-că acesta s'a putut susține aproape numai din donațiunile institutelor de credit din Sibiu, între cari și ale „Albinei“.

Didactrul în cursul de comerț pentru femei a fost de K 150.— la an.

4. *Orele de prelegeri și frecventarea școlii.* In clasele școlii pentru elevii de comerț frecventarea nu a fost deplin regulată; din contră în cursul de contabilitate și în cel de comerț pentru femei a fost foarte regulată.

5. *Numărul elevilor.*

In școala pentru elevii de comerț au fost înscriși 102 elevi

In cursul de contabilitate 28 „

In cursul de comerț pentru femei 20 practicante

Total . 150 elevi.

6. *Clasificarea.* In școala pentru elevii de comerț au fost examinați 84 elevi din cari au corespuns 53 (63·10%) , nu au corespuns 31 (36·90%) ; dintre acestia 12 au fost avisați la repetarea examenului.

In cursul de contabilitate au corespuns toți 22 elevii, cari au fost examinați.

In cursul de comerț pentru femei au fost examinate 18 eleve din cari 14 (77·78%) au corespuns, iar 4 (22·22%) au fost avisate la repetarea examenului.

7. *Confesiunea.* In școala pentru elevii de comerț au fost: 67 (65·68%) evang. lut.; 2 (1·96%) evang. helv.; 16 (15·69%) rom. cat.; 2 (1·96%) gr.-cat.; 9 (8·83%) gr.-or.; 6 (5·88%) israeliți; total 102.

In cursul de contabilitate au fost: 23 (82·14%) ev. lut.; 1 (5·00%) ev. helv.; 4 (14·29%) rom. cat.

In cursul de comerț pentru femei au fost: 15 (75·00%) ev. lut.; 1 (5·00%) ev. helv.; 3 (15·00%) rom. cat.

8. *Limba maternă.* In școala pentru elevii de comerț au fost: 77 (75·49%) germani, 14 (13·73%) maghiari, 11 (10·78%) români; total 102.

In cursul de contabilitate au fost: 27 (96·43%) germani, 1 (3·57%) maghiari; total 28.

In cursul de comerț pentru femei au fost: 18 (90·00%) germane, 2 (10·00%) maghiare; total 20.

9. *Aparținerea.* In școala pentru elevii de comerț au fost 52 elevi din Sibiu, 50 din alte comune.

In cursul de contabilitate au fost 17 din Sibiu, 11 din alte comune.

In cursul de comerț pentru femei au fost 6 din Sibiu și 14 din alte comune.

10. *Etatea.* Dintre elevii școlii de comerț 22 au fost în etate sub 15 ani, 80 elevi peste 15 ani.

In cursul de contabilitate și în cursul de comerț pentru femei toți elevii au fost în etate peste 15 ani.

V. *Examenele.* Se relevează că la examenul cursului de comerț pentru femei a asistat un public foarte numeros. A fost primul examen.

VI. *Mijloacele de învățământ.* Elevii au fost obligați să-și procure toate mijloacele de învățământ. Școala are și o bibliotecă.

VII. *Cronica institutului.* Urmează apoi 2 tabele cu planul orelor.

VIII. *Noul an școlar.* Din datele acestei rubrici se vede că înscrierile s'au început la 1 Septembrie, iar anul școlar la 3 Septembrie a. c. Didactrele sunt aceleași ca și în an. școl. 1903/4. Se mai plătesc taxă de înscriere K 3.— și cei-ce se înscriu în cursul de contabilitate, fără a fi absolvat școala comercială, au să plătească K 40.— didactru.

*

Inscrierile pentru anul școlar 1904/5 în institutul de învățământ agricol din Cluj se fac din 1—8 Octombrie a. c. Se primesc ca elevi ordinari cei-ce au absolvat cu succes 7 clase gimnaziale sau 7 clase reale cum și absolvenții școlii comerciale superioare. In an. școl. 1904/5 și 1905/6 se primesc în mod excepțional ca elevi ordinari și cei-ce au absolvit cu succes numai 6 clase ale unui gimnasiu, ale unei școlii reale, sau ale unei școlii comerciale superioare (academia de comerț) cum și absolvenții clasei 6 a unei școlii civile (cești din urmă numai dacă au obținut din toate studiile calcul cel puțin bun). Absolvenții a lor 6 clase vor fi primiți numai la 9 Octombrie și numai în cazul că nu va fi plin numărul cu elevi având studii mai multe.

In anul prim vor fi primiți numai 40 elevi în rindul cum se vor prezenta la înscriere și toți ascultătorii acestui an — excepționând pe aceia ai căror părinți locuiesc în Cluj — vor trebui să locuiască în conviciul institutului. Taxa pentru convict în semestrul I este de K 225 și trebuie plătită anticipativ; afară de aceasta mai sunt a se plăti cu ocaziunea înscrierii pentru cărți, recuise de grădină, etc. încă K 80.—.

Dacă în conviciul institutului rămân locuri neocupate de elevi ai an. I, vor fi primiți și elevi din an. II și III cu același preț ca și elevii an. I.

Auditorii an. II și III se vor prezenta la înscriere între 5—8 Octombrie. Taxa de înscriere este pentru cei din anul II K 58.— iar pentru cei din anul III K 52.—.

+

SUMAR.

Crisa. — Congresul internațional al societăților cooperative în Budapesta. — Prețuirea obiectelor la inventar. — *Revista financiară:* Situațiunea. — *Societăți financiare și comerciale:* Pentru combaterea mizeriei din acest an. — *Agricultură:* Situațiunea agricolă, Recolta universală, Reuniunea de agricultură regnicolă și lipsa de nutreț, Contra lipsei de nutreț. — *Învățământ:* Raportul anual al școlii de comerț gremiale din Sibiu etc., Inscieriile pentru anul școlar 1904/5 în institutul de învățământ agricol din Cluj.

